

Konstancja Ciecierska
Akademia Sztuki Wojennej

Wojska prywatne, czyli jakie?

Dynamika wyzwań środowiska międzynarodowego wywiera konieczność dostosowania nowoczesnych sił i środków, których użycie niejednokrotnie budzi szereg kontrowersji społecznych. Dylemat dotyczący wojny w przyszłości nabiera szczególnego znaczenia w kwestii wykorzystania wojsk prywatnych. Głębsza refleksja w obszarze prywatyzacji działań militarnych pozwala na precyzyjne zdefiniowanie danego zjawiska. Mianowicie prywatyzacja w literaturze przedmiotu definiowana jest jako „rezygnacja przez państwa lub organizacje międzynarodowe z udziału sił zbrojnych na rzecz angażowania prywatnych podmiotów”¹. Innymi słowy, jest to działalność obejmująca zlecenie różnych aspektów operacji wojskowych, firmom prywatnym, która niewątpliwie narusza tradycyjny model państwa jako jedyne go aktora posiadającego siły zbrojne.

Ewolucja tego modelu wojska jest nieunikniona. Aktualnie zdolność elastyczności i dostosowania się do nowoczesnych trendów areny międzynarodowej wymusza na państwach efektywną współpracę z prywatnymi sektorami militarnymi. Samo zjawisko prywatyzacji działań wojennych nie jest nowym obszarem działalności militarnej. Mówiono o nim nieoficjalnie już w 1294 roku p.n.e. w bitwie pod Kadesz, gdzie strona Egipcjan do woli z armią Hetytów wspierała swoje oddziały jednostkami najemców (Numidyjczyków). Współcześnie istota fenomenu prywatyzacji wojsk znacznie różni się od jej początkowego charakteru. Na pierwszy rzut oka instytucja ta przypomina swoją strukturą popularne korporacje. Jednakże jej zadania i specyfika działania również odbiega od powszechnie znanych korporacji pracowniczych². Momentem przełomowym dla prywatnych wojsk była tzw. dywidenda pokojowa. Zapisana w historii jako proces ograniczenia nakładów finansowych

---

¹ P. K. Marszałek, *Fenomen prywatnych firm wojskowych i ochrony wobec globalnych wyzwań dla bezpieczeństwa*, „Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka”, 2020, nr 3, s. 149.

² Ł. Kamiński, *Geneza współczesnej prywatyzacji wojny*, „Amerykomania: księga jubileuszowa profesora dr hab. Andrzeja Mani”, 2009, nr 1, s. 99-102.

na militaria, co odpowiadało oczekiwaniom opinii publicznej. Ograniczenie wydatków na zbrojenia miało dwie główne przyczyny. Po pierwsze, obniżenie napięcia między blokami wschodnim a zachodnim, co sprawiło, że uznano za możliwe zmniejszenie militarnego potencjału. Po drugie, zmieniająca się sytuacja międzynarodowa skłoniła do przewartościowania priorytetów, przykładając większą wagę do kwestii gospodarczych i społecznych³. Szacuje się także, że w tym okresie stanowiska utraciło nawet 5 mld⁴ żołnierzy tworzących niegdyś siły zbrojne.

Historia powstania prywatnych wojsk wypełniła lukę pojawiającą w środowisku militarnym za arenie międzynarodowej⁵. Stanowiła wówczas nowatorskie podejście i reakcję na dynamiczne wyzwania. Nazwa Private Military Companies (PMC) pochodzi z języka angielskiego i w bezpośrednim tłumaczeniu na język polski oznacza Prywatne Firmy Wojskowe. Przedsiębiorstwa te realizują wszelkie działania bezpośrednio wspierające siły zbrojne różnych podmiotów. Są także określane mianem „organizacji biznesowych, oferujących w swoim zapleczu profesjonalne usługi skonsolidowane z przemysłem wojennym. Usługi te dotyczą zarówno wsparcia operacji wojskowej, własnego wywiadu, planowania strategicznego, oceny ryzyka, jak również szkoleń i rozbudowy umiejętności technicznych⁶”.

Do najbardziej popularnych wojskowych firm prywatnych zaliczono: Academi założoną przez Erika Prince'a (pierwotnie znaną jako Blackwater USA); RSB Group - Russian Security Systems Group utworzoną w 2005 roku w Moskwie; brytyjską międzynarodową firmę G4S, zatrudniającą 630 tysięcy pracowników, uznaną za największą korporację światową świadczącą usługi z zakresu bezpieczeństwa; CACI International - amerykańską firmę słynącą z bogatego wyposażenia technologicznego oraz powstałą w 2013 roku Grupę Wagnera, do której założenia oficjalnie przyznał się Jewgienij Prigożyn⁷. Wachlarz usług świadczonych przez ww. grupy jest stosunkowo bardzo obszerny, dlatego też autor przywoła ich najważniejsze

---

³ P. Skulski, *Prywatyzacja jako element globalizacji współczesnego przemysłu zbrojeniowego*, „Studia Ekonomiczne”, 2012, nr 122, s. 220–226.

⁴ Za: J. Ronowski, *Komu i czemu służą armie prywatne we współczesnych konfliktach regionalnych?*, [w] *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe w regionie Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki (MENA) u progu XXI wieku*, red. R. Bani, K. Zduński, Łódź 2012, s. 103.

⁵ M. Lasoń, *Prywatyzacja konfliktów zbrojnych i jej wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe W XXI w.*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2015, nr 1, s. 98.

⁶ P. Singer, *Corporate warriors. The Rise of the Private Military Industry*, Cornell University Press, New York 2008, s. 8.

⁷ P. Olszewski, *Wykorzystanie prywatnych przedsiębiorstw militarnych w konfliktach zbrojnych*, „Rocznik Nauk Społecznych”, 2022, tom. 14 nr 4, s. 78-82.

obszary z podziałem na kluczowe czynności, aby w pełni móc zobrazować charakter wykonywanych czynności przez sektor prywatny bezpieczeństwa.

Tabela 1

Zadania realizowane przez PMC

Ochrona Personelu i Obiektów	-Usługi ochrony osobistej: ważnych postaci, dygnitarzy, pracowników firm czy instytucji. -Ochrona obiektów krytycznych, takich jak: ambasady, konsulaty, placówki dyplomatyczne, bazy militarnie czy zakłady przemysłowe.
Działy Operacyjne i Kontraktowe	- Udział w działaniach militarnych na zlecenie rządów lub prywatnych podmiotów. - Świadczenie usług wojskowych w obszarze bezpieczeństwa narodowego lub obrony.
Szkolenia i Konsulting Wojskowy	- Oferowanie szkoleń dla personelu wojskowego, policyjnego lub prywatnych ochroniarzy. - Konsultacje w zakresie taktyki, strategii, bezpieczeństwa fizycznego i cyberbezpieczeństwa.
Zabezpieczanie Transportu i Konwoje	- Ochrona konwojów, transportu towarowego czy personelu w strefach konfliktu. - Zapewnianie bezpieczeństwa na morzu, lądzie i w powietrzu.
Wsparcie Logistyczne	- Zarządzanie logistyką w obszarze obronności, w tym dostawy, magazynowanie, transport. - Uczestnictwo w kontraktach logistycznych dla armii, firm czy organizacji rządowych.
Cyberbezpieczeństwa i Wywiad	- Ochrona przed atakami cybernetycznymi i działaniami szpiegowskimi. - Dostarczanie usług wywiadowczych dla rządów czy korporacji.
Działania Humanitarne i Ratownicze	- Udział w operacjach humanitarnych i ratowniczych w obszarach klęsk żywiołowych czy konfliktów zbrojnych. - Świadczenie pomocy medycznej i logistycznej w trudno dostępnych obszarach.
Zarządzanie Kryzysowe i Reagowanie na Sytuacje Niestandardowe	- Szybkie reagowanie na sytuacje kryzysowe, takie jak terroryzm, piractwo czy sytuacje konfliktowe. - Udzielanie pomocy w stabilizacji i odbudowie obszarów dotkniętych konfliktem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie P. Olszewski, *Wykorzystanie prywatnych przedsiębiorstw militarnych w konfliktach zbrojnych*, „Rocznik Nauk Społecznych”, 2022, tom. 14 nr 4, s. 78-82.

Działania wojsk prywatnych są także zróżnicowane pod kątem danej specjalizacji i rodzaju zawartej umowy, zależą przede wszystkim od każdej firmy indywidualnie, na podstawie podpisanego kontraktu z klientem. Główną zaletą PCM jest elastyczność widoczna w trakcie wykonywania zadań, polega ona na wykorzystaniu wiedzy i doświadczenia

pracowników, nowoczesnych technologii oraz braku tradycyjnych struktur wojskowych. Proces ten skraca się zatem w sferze decyzyjnej i pozytywnie przekłada się na czas realizacji danego przedsięwzięcia. Skuteczność pracowników tworzących sektor prywatny opiera się także na balansowaniu przez nich na pograniczu prawa. Dlatego też charakter wykonywanych zadań przez sektor prywatny jest znacznie silniejszy niż działalność regularnej armii w ramach polityki zagranicznej. Określić to można również jako „zdolność do wykorzystywania zmilitaryzowanych pracowników w sytuacjach, gdzie użycie armii państwowej byłoby niestosowne ze względów politycznych, dyplomatycznych lub prawnych⁸”.

Firmy PCM nie można jednak postrzegać jako organizacje zapewniające wyłącznie korzyści w sferze militarnej. Należy mieć na uwadze, że nie posiadają one kontroli takiej, jak Siły Zbrojne⁹, dochodzi do tego aspekt etyczny i obawy o bezpieczeństwo i zgodność z prawem międzynarodowym. Wiadome jest także, że wojna zawsze budzi różne sprzeczne ze sobą emocje. Przede wszystkim generuje przemoc, straty osobowe i materialne, z innej zaś strony wzbudza wśród społeczeństwa chęć wzajemnej pomocy sobie¹⁰.

Jednakże podążając z duchem czasów wskazać warto, że prywatyzacja działań militarnych w wojnie przyszłości zdaje się być korzystnym kierunkiem rozwoju, zważywszy na elastyczność, innowacyjność oraz efektywność kosztową, jakie firmy te mogą przynieść.

(Korekta merytoryczna: dr hab. Ilona Urych)

Bibliografia:

Kamiński Ł., *Geneza współczesnej prywatyzacji wojny*, „Amerykomania: księga jubileuszowa profesora dr hab. Andrzeja Mani”, 2009, nr 1, s. 99-102.

Marszałek P. K., *Fenomen prywatnych firm wojskowych i ochrony wobec globalnych wyzwań dla bezpieczeństwa*, „Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka”, 2020, nr 3, s. 149.

Marszałek M., *Przyszłe wojny. Zarys problemu*, „O bezpieczeństwie i obronności”, 2020 nr 1, s. 36-38.

---

⁸ Tamże, s. 82.

⁹ Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U.2024. poz. 248 t.j).

¹⁰ M. Marszałek, *Przyszłe wojny. Zarys problemu*, „O bezpieczeństwie i obronności”, 2020 nr 1 s. 36-38.

Olszewski P., *Wykorzystanie prywatnych przedsiębiorstw militarnych w konfliktach zbrojnych*, „Rocznik Nauk Społecznych”, 2022, tom. 14 nr 4, s. 78-82.

Ronowski J., *Komu i czemu służą armie prywatne we współczesnych konfliktach regionalnych?*, [w:] *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe w regionie Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki (MENA) u progu XXI wieku*, red. R. Bani, K. Zduński, Łódź 2012.

Singer P., *Corporate warriors. The Rise of the Private Military Industry*, Cornell University Press, New York 2008.

Skulski P., *Prywatyzacja jako element globalizacji współczesnego przemysłu zbrojeniowego*, „Studia Ekonomiczne”, 2012, nr 122, s. 220–226.

Lasoń M., *Prywatyzacja konfliktów zbrojnych i jej wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe W XXI w.*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2015, nr 1, s. 98.

Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U.2024. poz. 248 t.j).